EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2021 11 25
COM(2021) 719 final

2021/0383 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo valstybės narės įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų ratifikuoti Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrąjį papildomą protokolą dėl glaudesnio bendradarbiavimo ir elektroninių įrodymų atskleidimo

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO DALYKAS

Šis pasiūlymas susijęs su sprendimu, kuriuo valstybės narės įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų ratifikuoti Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrąjį papildomą protokolą dėl glaudesnio bendradarbiavimo ir elektroninių įrodymų atskleidimo (toliau – Protokolas)[1]. Protokolo tikslas – pateikti bendras taisykles tarptautiniu lygmeniu, kad būtų glaudžiau bendradarbiaujama kovojant su kibernetiniais nusikaltimais ir renkant įrodymus elektronine forma, kurių reikia atliekant baudžiamuosius tyrimus arba vykdant baudžiamąjį procesą.

Šis pasiūlymas papildo atskirą Komisijos pasiūlymą dėl Europos Sąjungos Tarybos (toliau – Taryba) sprendimo, kuriuo valstybės narės įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų pasirašyti Protokolą.

Kibernetiniai nusikaltimai ir toliau kelia didelę grėsmę mūsų visuomenei. Nepaisant teisėsaugos ir teisminių institucijų pastangų, kibernetinių išpuolių, įskaitant išpirkos reikalavimo išpuolius, daugėja ir jie tampa sudėtingesni[2]. Visų pirma dėl to, kad internetas neturi sienų, kibernetinių nusikaltimų tyrimai beveik visada yra tarpvalstybinio pobūdžio, tad skirtingų šalių institucijos turi glaudžiai tarpusavyje bendradarbiauti.

Elektroninių įrodymų svarba atliekant baudžiamuosius tyrimus vis didėja. Komisijos vertinimu, prieigos prie elektroninių įrodymų teisėsaugos ir teisminėms institucijoms šiais laikais reikia 85 proc. baudžiamųjų tyrimų, įskaitant kibernetinių nusikaltimų tyrimus, atvejų[3]. Bet kokių nusikalstamų veikų elektroninius įrodymus vis dažniau laiko užsienio jurisdikcijose įsisteigę paslaugų teikėjai, tad norint pateikti veiksmingą atsaką baudžiamosios teisenos srityje, reikia atitinkamų priemonių tokiems įrodymams gauti, siekiant užtikrinti teisės viršenybę.

Pastangos pagerinti tarpvalstybinę prieigą prie elektroninių įrodymų, kurių riekia atliekant baudžiamuosius tyrimus, dedamos visame pasaulyje nacionaliniu, Europos Sąjungos[4] ir tarptautiniu lygmenimis, be kita ko, pasitelkiant Protokolą. Svarbu užtikrinti suderinamas taisykles tarptautiniu lygmeniu, kad būtų išvengta teisės kolizijos atvejų prašant tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių duomenų.

2. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

2.1. Pagrindiniai faktai

Europos Tarybos konvencija dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencija) ((Europos Tarybos sutarčių serija Nr. 185) siekiama palengvinti kovą su nusikalstamomis veikomis, vykdomomis naudojantis kompiuteriniais tinklais. Į ją įtrauktos nuostatos, kuriomis: 1) nusikalstamų veikų nacionalinės baudžiamosios materialinės teisės aspektai suderinami su susijusiomis nuostatomis elektroninių nusikaltimų srityje, 2) nustatyti nacionalinio baudžiamojo proceso įgaliojimai, būtini tokioms nusikalstamoms veikoms, taip pat kitoms

[1] Protokolo tekstas įtrauktas kaip šio pasiūlymo priedas.
[2] 2021 m. Europos Sąjungos sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinimas (ES SOCTA 2021).
[3] SWD(2018) 118 *final*.
[4] COM(2018) 225 ir 226 *final*.

baudžiamosioms veikoms, kurios padarytos naudojantis kompiuterine sistema arba kurių įrodymų forma yra elektroninė, tirti ir baudžiamajam persekiojimui vykdyti ir 3) siekiama nustatyti greitą ir veiksmingą tarptautinio bendradarbiavimo tvarką.

Prie Konvencijos gali prisijungti Europos Tarybos valstybės narės, o pakvietus – ir jai nepriklausančios šalys. Šiuo metu prie jos yra prisijungusios 66 šalys, įskaitant 26 Europos Sąjungos valstybes nares[5]. Konvencijoje nenumatyta, kad Europos Sąjunga gali prie jos prisijungti. Vis dėlto Europos Sąjunga yra pripažinta Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komiteto (T-CY) organizacija stebėtoja[6].

Nepaisant pastangų susitarti dėl naujos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Jungtinių Tautų lygmeniu[7], Budapešto konvencija išlieka pagrindine kovai su kibernetiniais nusikaltimais skirta daugiašale konvencija. Sąjunga nuosekliai remia Konvenciją[8], be kita ko, finansuodama pajėgumų stiprinimo programas[9].

Debesijos įrodymų klausimų grupei pateikus pasiūlymų[10], Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetas priėmė keletą rekomendacijų, be kita ko, rekomendaciją dėl derybų dėl Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrojo papildomo protokolo dėl glaudesnio tarptautinio bendradarbiavimo, kuriomis siekiama išspręsti problemą, susijusią su tuo, kad vis dažniau su kibernetiniais nusikaltimais ir kitomis nusikalstamomis veikomis susijusius elektroninius įrodymus laiko užsienio jurisdikcijose įsisteigę paslaugų teikėjai, o teisėsaugos įgaliojimus tebevaržo teritorinės ribos. 2017 m. birželio mėn. Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetas patvirtino įgaliojimus 2017 m. rugsėjo mėn. – 2019 m. gruodžio mėn. rengti antrąjį papildomą protokolą[11]. Atsižvelgęs į poreikį turėti daugiau laiko diskusijoms užbaigti ir į apribojimus, kurių atsirado 2020 ir 2021 m. dėl COVID-19 pandemijos, Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetas vėliau du kartus pratęsė įgaliojimus: iki 2020 m. gruodžio mėn., o vėliau – iki 2021 m. gegužės mėn.

Atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos raginimus 2018 m. spalio 18 d. išvadose[12], Komisija 2019 m. vasario 5 d. priėmė rekomendaciją dėl Tarybos sprendimo, kuriuo Komisijai suteikiami įgaliojimai Europos Sąjungos vardu dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrojo papildomo protokolo[13]. Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas priėmė nuomonę dėl rekomendacijos 2019 m.

---

5 Visos, išskyrus Airiją, kuri Konvenciją pasirašė, bet neratifikavo, tačiau įsipareigojo siekti prie jos prisijungti.

6 Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komiteto darbo tvarkos taisyklės (T-CY (2013)25 rev), paskelbtos svetainėje www.coe.int/cybercrime.

7 2019 m. gruodžio mėn. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliucija Nr. 74/247 dėl kovos su informacinių ir ryšių technologijų naudojimu nusikalstamais tikslais.

8 JOIN(2020) 81 *final*.

9 Žr., pavyzdžiui, išplėstą visuotinių kovos su elektroniniais nusikaltimais veiksmų iniciatyvą (GLACY)+ svetainėje https://www.coe.int/en/web/cybercrime/glacyplus.

10 Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komiteto Debesijos įrodymų klausimų grupės 2016 m. rugsėjo 16 d. galutinė ataskaita „*Criminal justice access to electronic evidence in the cloud: Recommendations for consideration by the T-CY*“ (Baudžiamosios justicijos prieiga prie debesijos elektroninių įrodymų. Rekomendacijos, kurias svarstyti pateikė T-CY).

11 https://rm.coe.int/t-cy-terms-of-reference-protocol/1680a03690.

12 https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2018/10/18/20181018-european-council-conslusions/.

13 COM(2019) 71 *final*.

balandžio 2 d.[14] 2019 m. birželio 6 d. sprendimu Europos Sąjungos Taryba įgaliojo Komisiją Europos Sąjungos vardu dalyvauti derybose dėl antrojo papildomo protokolo[15].

Kaip teigiama 2020 m. Europos Sąjungos saugumo sąjungos strategijoje[16], 2020 m. Europos Sąjungos skaitmeninio dešimtmečio kibernetinio saugumo strategijoje[17] ir 2021 m. ES kovos su organizuotu nusikalstamumu strategijoje[18], Komisija įsipareigojusi greitai ir sėkmingai baigti derybas dėl Protokolo. Europos Parlamentas taip pat pripažino, kad reikia užbaigti darbą dėl Protokolo, savo 2021 m. rezoliucijoje dėl Europos Sąjungos skaitmeninio dešimtmečio kibernetinio saugumo strategijos[19].

Komisija Europos Sąjungos vardu dalyvavo derybose dėl Protokolo, kaip nustatyta Europos Sąjungos Tarybos sprendimu. Komisija nuosekliai konsultavo Tarybos specialųjį komitetą, atsakingą už derybas dėl Sąjungos pozicijos.

Kaip nustatyta Pagrindų susitarime dėl Europos Parlamento ir Europos Komisijos santykių[20], Komisija rašytiniais pranešimais ir žodiniais pristatymais taip pat nuolat informavo apie derybas Europos Parlamentą.

Per savo 2021 m. gegužės 28 d. plenarinį posėdį Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetas patvirtino Protokolo projektą savo lygmeniu ir perdavė projektą tvirtinti Europos Tarybos Ministrų Komitetui[21]. Europos Tarybos Ministrų Komitetas patvirtino Protokolą 2021 m. lapkričio 17 d.

2.2. Antrasis papildomas protokolas

Protokolu siekiama užtikrinti glaudesnį bendradarbiavimą kovojant su kibernetiniais nusikaltimais ir renkant nusikalstamos veikos įrodymus elektronine forma konkrečių baudžiamųjų tyrimų arba baudžiamojo proceso tikslu. Protokole pripažįstamas poreikis užtikrinti didesnį ir veiksmingesnį valstybių ir privačiojo sektoriaus bendradarbiavimą ir poreikis užtikrinti paslaugų teikėjams ir kitiems subjektams didesnį aiškumą bei teisinį tikrumą dėl aplinkybių, kurioms esant jie gali atsakyti į kitų Šalių baudžiamosios teisenos institucijų prašymus atskleisti elektroninius įrodymus.

Protokole taip pat pripažįstama, kad veiksmingam tarpvalstybiniam bendradarbiavimui baudžiamosios teisenos tikslais, įskaitant viešojo sektoriaus institucijų ir privačiojo sektoriaus subjektų bendradarbiavimą, reikia veiksmingų sąlygų ir griežtų apsaugos garantijų, skirtų pagrindinėms teisėms apsaugoti. Tuo tikslu Protokole vadovaujamasi teisėmis grindžiamu požiūriu ir numatomos sąlygos bei apsaugos garantijos, atitinkančios tarptautines žmogaus teisių priemones, įskaitant 1950 m. Europos Tarybos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją. Kadangi elektroniniai įrodymai dažnai yra susiję su asmens

[14] 2019 m. balandžio 2 d. EDAPP nuomonė dėl dalyvavimo derybose dėl Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo, Nuomonė 3/2019.
[15] Tarybos sprendimas su nuoroda 9116/19.
[16] COM(2020) 605 *final*.
[17] JOIN(2020) 81 *final*.
[18] COM(2021) 170 *final*.
[19] 2021 m. birželio 10 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl ES skaitmeninio dešimtmečio kibernetinio saugumo strategijos.
[20] Nuoroda L 304/47.
[21] https://rm.coe.int/0900001680a2aa42.

duomenimis, į Protokolą taip pat įtrauktos griežtos apsaugos garantijos, skirtos privatumui ir asmens duomenims apsaugoti.

Tolesnėse pastraipose nurodomos nuostatos yra ypač svarbios Protokolui. Prie Protokolo pridedama išsami aiškinamoji ataskaita. Nors aiškinamoji ataskaita nėra dokumentas, kuriame pateikiamas autoritetingas Protokolo aiškinimas, ja siekiama „Šalis nukreipti tinkama linkme ir joms padėti“ taikant Protokolą[22].

2.2.1. Bendrosios nuostatos

Protokolo I skyriuje išdėstomos bendrosios nuostatos. 2 straipsnyje nustatoma Protokolo taikymo sritis, atitinkanti Konvencijos taikymo sritį: jis taikomas konkretiems baudžiamiesiems tyrimams ir procesams, vykdomiems su kompiuterinėmis sistemomis ir duomenimis susijusių baudžiamųjų veikų atveju, ir baudžiamosios veikos įrodymų elektronine forma rinkimui.

Į 3 straipsnį įtrauktos sąvokų „centrinės institucijos“, „kompetentingos institucijos“, „skubūs atvejai“, „asmens duomenys“ ir „perduodančioji Šalis“ apibrėžtys. Šios apibrėžtys taikomos Protokolui kartu su apibrėžtimis, įtrauktomis į Konvenciją.

4 straipsnyje nustatomos kalbos, kuriomis Šalys turėtų teikti nurodymus, prašymus arba pranešimus pagal Protokolą.

2.2.2. Bendradarbiavimo priemonės

Protokolo II skyriuje numatomos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti glaudesnį bendradarbiavimą. Pirma, 5 straipsnio 1 dalyje nustatoma, kad Šalys bendradarbiauja pagal Protokolą kuo platesniu mastu. 5 straipsnio 2–5 dalyse nustatomas Protokolo priemonių taikymas esamų savitarpio pagalbos sutarčių arba susitarimų atžvilgiu. 5 straipsnio 7 dalyje nustatoma, kad II skyriuje nurodytomis priemonėmis Šalių tarpusavio bendradarbiavimas arba jų bendradarbiavimas su paslaugų teikėjais ar subjektais pagal kitas taikytinas sutartis, susitarimus, praktiką ar nacionalinę teisę nėra apribojamas.

6 straipsniu suteikiamas pagrindas tiesioginiam vienos Šalies kompetentingų institucijų ir kitos Šalies domenų vardų registracijos paslaugas teikiančių subjektų bendradarbiavimui domeno vardo registracijos duomenų atskleidimo tikslu.

7 straipsniu suteikiamas pagrindas tiesioginiam vienos Šalies kompetentingų institucijų ir kitos Šalies paslaugų teikėjų bendradarbiavimui abonento duomenų atskleidimo tikslu.

8 straipsniu suteikiamas pagrindas glaudesniam institucijų bendradarbiavimui kompiuterinių duomenų atskleidimo tikslu.

9 straipsniu suteikiamas pagrindas institucijų bendradarbiavimui kompiuterinių duomenų atskleidimo skubiais atvejais tikslu.

10 straipsniu suteikiamas pagrindas savitarpio teisinei pagalbai skubiais atvejais.

11 straipsniu suteikiamas pagrindas bendradarbiavimui naudojant vaizdo konferencijos priemonę.

[22] Žr. Protokolo aiškinamosios ataskaitos 2 dalį.

12 straipsniu suteikiamas pagrindas atlikti jungtinius tyrimus ir steigti jungtines tyrimų grupes.

2.2.3. Apsaugos garantijos

Protokole vadovaujamasi teisėmis grindžiamu požiūriu ir numatomos konkrečios sąlygos bei apsaugos garantijos; kai kurios jų įtrauktos į konkrečias bendradarbiavimo priemones ir Protokolo III skyrių. Protokolo 13 straipsnyje iš Šalių reikalaujama užtikrinti, kad įgaliojimams ir procedūroms būtų taikoma atitinkamo lygio pagrindinių teisių apsauga, kuria, kaip reikalaujama pagal Konvencijos 15 straipsnį, užtikrinamas proporcingumo principo taikymas.

Protokolo 14 straipsnyje numatoma asmens duomenų apsauga, kaip apibrėžta Protokolo 3 straipsnyje laikantis Protokolo, kuriuo iš dalies keičiama Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (Europos Tarybos sutarčių serija 223) (Konvencija 108+), ir Sąjungos teisės.

Tuo pagrindu 14 straipsnio 2–15 dalyse nustatomi pagrindiniai duomenų apsaugos principai, įskaitant specialių kategorijų duomenų tvarkymo tikslo apribojimą, teisinį pagrindą, duomenų kokybę ir taisykles, prievolės, taikomos duomenų valdytojams, įskaitant prievoles, susijusias su duomenų saugojimu, įrašų tvarkymu, saugumu ir tolesniu duomenų perdavimu, užtikrintinos asmens teisės, įskaitant teises, susijusias su pranešimu, prieiga, asmens duomenų ištaisymu ir automatizuotu sprendimų priėmimu, vienos arba kelių institucijų vykdoma nepriklausoma ir veiksminga priežiūra, taip pat administracinėmis ir teisminėmis teisių gynimo priemonėmis. Apsaugos garantijos apima visų Protokole nustatytų formų bendradarbiavimą ir pritaikymo galimybes, kuriomis, esant būtinybei, atsižvelgiama į tiesioginio bendradarbiavimo ypatumus (pvz., pranešimo apie pažeidimą atveju). Naudojimasis tam tikromis asmens teisėmis gali būti atidėtas, apribotas arba gali būti neleista tomis teisėmis naudotis, kai tai būtina ir proporcinga siekiant svarbių viešojo intereso tikslų, visų pirma siekiant išvengti pavojaus vykstantiems teisėsaugos tyrimams, o tai taip pat atitinka Sąjungos teisės reikalavimus.

Protokolo 14 straipsnis taip pat turėtų būti skaitomas kartu su Protokolo 23 straipsniu. 23 straipsniu sustiprinamas Protokole numatytų apsaugos garantijų veiksmingumas, nustatant, kad Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetas įvertins, kaip įgyvendintos ir taikomos priemonės, kurių imtasi nacionalinės teisėkūros srityje siekiant įgyvendinti Protokolo nuostatas. Visų pirma 23 straipsnio 3 dalyje aiškiai patvirtinama, kad tai, kaip Šalys įgyvendina 14 straipsnį, bus įvertinta, kai dešimt Konvencijos šalių bus pareiškusios savo sutikimą laikytis Protokolo.

Kaip papildoma apsaugos garantija, taikytina pagal 14 straipsnio 15 dalį tuo atveju, kai Šalis turi svarių įrodymų, kad kita Šalis nuolat arba iš esmės pažeidžia Protokole nustatytas apsaugos garantijas, po konsultacijų (kurių skubos atveju rengti nereikia) ji gali sustabdyti asmens duomenų perdavimą tai Šaliai. Visi iki sustabdymo perduoti asmens duomenys ir toliau naudojami laikantis Protokolo.

Galiausiai, atsižvelgiant į daugiašalį Protokolo pobūdį, pagal Protokolo 14 straipsnio 1 dalies b ir c punktus Šalims leidžiama jų dvišaliuose santykiuose tam tikromis sąlygomis susitarti dėl alternatyvių būdų apsaugoti pagal Protokolą perduotus duomenis. Nors 14 straipsnio 2–15 dalyse nustatytos apsaugos garantijos standartiškai taikomos Šalims, gaunančioms asmens duomenis, remiantis 14 straipsnio 1 dalies b punktu, Šalys, kurias tarpusavyje saisto tarptautinis susitarimas, kuriuo nustatoma visapusiška asmens duomenų apsaugos sistema,

atitinkanti taikytinus susijusių Šalių teisės aktų reikalavimus, šia sistema taip pat gali remtis. Šiuo atveju kalbama apie, pavyzdžiui, Konvenciją 108+ (galioja toms Šalims, kurios leidžia perduoti duomenis kitoms Šalims pagal tą Konvenciją) arba ES ir JAV bendrąjį susitarimą (galioja jo taikymo srityje, t. y. taikoma institucijų tarpusavyje vykdomam duomenų perdavimui ir, kartu dar laikantis JAV ir ES pasirašyto konkretaus susitarimo dėl perdavimo, tiesioginiam institucijų ir paslaugų teikėjų bendradarbiavimui). Be to, pagal 14 straipsnio 1 dalies c punktą Šalys taip pat gali tarpusavyje nustatyti, kad asmens duomenys perduodami pagal kitus susijusių Šalių susitarimus arba sutartis. ES valstybės narės gali remtis tokiu alternatyviu susitarimu arba sutartimi duomenų perdavimo pagal Protokolą tikslu tik tuo atveju, jei toks perdavimas atitinka Sąjungos duomenų apsaugos teisės reikalavimus, t. y. Direktyvos (ES) 2016/680 (Teisėsaugos direktyva) V skyriaus ir (tiesioginio institucijų ir paslaugų teikėjų bendradarbiavimo pagal Protokolo 6 ir 7 straipsnius atveju) Reglamento (ES) 2016/679 (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) V skyriaus nuostatas.

2.2.4. Baigiamosios nuostatos

Protokolo IV skyriuje išdėstomos baigiamosios nuostatos. Be kitų dalykų, 15 straipsnio 1 dalies a punktu užtikrinama, kad Šalys gali nustatyti savo santykius Protokole nustatytais klausimais kitu būdu, laikydamosi Konvencijos 39 straipsnio 2 dalies. 15 straipsnio 1 dalies b punktu užtikrinama, kad ES valstybės narės, kurios yra Protokolo šalys, savo tarpusavio santykiuose gali toliau taikyti Sąjungos teisę. 15 straipsnio 2 dalyje taip pat nustatoma, kad Protokolui taikoma Konvencijos 39 straipsnio 3 dalis.

16 straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad Protokolas įsigalios, kai penkios Konvencijos šalys bus pareiškusios savo sutikimą įsipareigoti pagal Protokolą.

19 straipsnio 1 dalyje nustatoma, kad Šalys gali pasinaudoti išlygomis 7 straipsnio 9 dalies a ir b punktų, 8 straipsnio 13 dalies ir 17 straipsnio atžvilgiu. 19 straipsnio 2 dalyje nustatoma, kad Šalys gali daryti pareiškimus 7 straipsnio 2 dalies b punkto ir 8 dalies, 8 straipsnio 11 dalies, 9 straipsnio 1 dalies b punkto ir 5 dalies, 10 straipsnio 9 dalies, 12 straipsnio 3 dalies ir 18 straipsnio 2 dalies atžvilgiu. 19 straipsnio 3 dalyje nustatoma, kad Šalys gali teikti pareiškimus, pranešimus arba informaciją, nustatytus 7 straipsnio 5 dalies a ir e punktuose, 8 straipsnio 4 dalyje ir 10 dalies a ir b punktuose, 14 straipsnio 7 dalies c punkte ir 10 dalies b punkte ir 17 straipsnio 2 dalyje.

23 straipsnio 1 dalimi suteikiamas pagrindas Šalims tarpusavyje konsultuotis, be kita ko, per Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetą, laikantis Konvencijos 46 straipsnio. 23 straipsnio 2 dalimi taip pat suteikiamas pagrindas atlikti vertinimą, kaip Protokolo nuostatos taikomos ir įgyvendinamos. 23 straipsnio 3 dalimi užtikrinama, kad dešimčiai Šalių pareiškus savo sutikimą įsipareigoti pagal Protokolą būtų pradėtas 14 straipsnio dėl duomenų apsaugos taikymo ir įgyvendino vertinimas.

2.3. Sąjungos teisė ir politika šioje srityje

Protokolu reglamentuojamai sričiai iš esmės taikomos bendros taisyklės, grindžiamos Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 82 straipsnio 1 dalimi ir 16 straipsniu. Dabartinę Europos Sąjungos teisinę sistemą visų pirma sudaro teisėsaugos ir teisminių institucijų bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose priemonės, pvz., Direktyva 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose, Konvencija dėl Europos Sąjungos valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose, Tarybos pamatinis sprendimas 2002/465/TVR dėl jungtinių tyrimo grupių. Išorėje Europos Sąjunga yra sudariusi dvišalių susitarimų su trečiosiomis šalimis, pvz., susitarimus dėl savitarpio teisinės pagalbos su Junginėmis Amerikos Valstijomis, Japonija, taip pat savitarpio teisinės pagalbos susitarimą su

Norvegija ir Islandija. Dabartinė Europos Sąjungos teisinė sistema taip pat apima Reglamentą (ES) 2017/1939, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas Europos prokuratūros įsteigimo srityje. Tvirtesniame bendradarbiavime dalyvaujančios valstybės narės turėtų užtikrinti, kad Europos prokuratūra, naudodamasi savo įgaliojimais, numatytais Reglamento (ES) 2017/1939 22, 23 ir 25 straipsniuose, galėtų siekti bendradarbiavimo pagal Protokolą tokiu pačiu būdu, kaip ir tų valstybių narių nacionalinės prokuratūros. Šios priemonės ir šie susitarimai susiję visų pirma su Protokolo 8, 9, 10, 11 ir 12 straipsniais.

Be to, Sąjunga yra priėmusi keletą direktyvų, kuriomis sustiprinamos įtariamųjų ir kaltinamųjų procesinės teisės[23]. Šios priemonės susijusios visų pirma su Protokolo 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ir 13 straipsniais. Vienas konkretus apsaugos garantijų rinkinys susijęs su asmens duomenų apsauga, kuri yra viena iš pagrindinių teisių, įtvirtintų ES sutartyse ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje. Asmens duomenys gali būti tvarkomi tik laikantis Reglamento (ES) 2016/679 (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) ir Direktyvos (ES) 2016/680 (Teisėsaugos direktyva). Kiekvieno asmens pagrindinė teisė į privatų ir šeimos gyvenimą, būstą ir informaciją kaip vieną iš pagrindinių elementų apima teisę į asmens informacijos privatumą. Elektroninių ryšių duomenys gali būti tvarkomi tik laikantis Direktyvos 2002/58/EB (E. privatumo direktyva). Šios priemonės susijusios visų pirma su Protokolo 14 straipsniu.

Protokolo 14 straipsnio 2–15 dalyse numatomos tinkamos duomenų apsaugos garantijos, kaip apibrėžta Sąjungos duomenų apsaugos taisyklėse, visų pirma Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 46 straipsnyje ir Teisėsaugos direktyvos 37 straipsnyje, ir atitinkamoje Europos Teisingumo Teismo praktikoje. Laikantis Sąjungos teisės reikalavimų[24] ir siekiant užtikrinti Protokolo 14 straipsnyje nustatytų apsaugos garantijų veiksmingumą, valstybės narės turėtų užtikrinti pranešimą asmenims, kurių duomenys buvo perduoti, taikant tam tikrus apribojimus, pvz., kad būtų išvengta pavojaus vykstantiems tyrimams. Protokolo 14 straipsnio 11 dalies c punktu valstybėms narėms suteikiamas pagrindas laikytis šio reikalavimo.

---

[23] 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese, OL L 280, 2010 10 26, p. 1; 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese, OL L 142, 2012 6 1, p. 1; 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/48/ES dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui ir Europos arešto orderio vykdymo procedūroms ir dėl teisės reikalauti, kad po laisvės atėmimo būtų informuota trečioji šalis, ir teisės susisiekti su trečiaisiais asmenimis ir konsulinėmis įstaigomis laisvės atėmimo metu, OL L 294, 2013 11 6, p. 1; 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/1919 dėl teisinės pagalbos įtariamiesiems ir kaltinamiesiems vykstant baudžiamajam procesui ir prašomiems perduoti asmenims vykstant Europos arešto orderio vykdymo procedūroms, OL L 297, 2016 11 4, p. 1; 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/800 dėl procesinių garantijų vaikams, kurie baudžiamajame procese yra įtariamieji ar kaltinamieji, OL L 132, 2016 5 21, p. 1; 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo, OL L 65, 2016 3 11, p. 1; 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese.

[24] Žr. Teisingumo Teismo (didžiosios kolegijos) nuomonės 1/15, ECLI:EU:C:2017:592, 220 dalį. Taip pat žr. Europos duomenų apsaugos valdybos nuomonę, pateiktą vykstant konsultacijoms dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo projekto, 2019 m. lapkričio 13 d., p. 6. („Kompetentingos nacionalinės institucijos, kurioms suteikta prieiga prie duomenų, privalo pranešti paveiktiesiems asmenims pagal taikytinas nacionalines procedūras, kai tas pranešimas daugiau nebegali kelti pavojaus tų institucijų vykdomiems tyrimams. ...Pranešimas būtinas tam, kad paveiktieji asmenys galėtų naudotis, be kita ko, savo teise į teisių gynimo priemonę ir savo duomenų apsaugos teisėmis, susijusiomis su jų duomenų tvarkymu“).

Dėl Protokolo 14 straipsnio 1 dalies suderinamumo su Sąjungos duomenų apsaugos taisyklėmis taip pat reikia, kad valstybės narės apsvarstytų tai, kas išdėstyta toliau, galimų alternatyvių būdų užtikrinti tinkamą pagal Protokolą perduotų duomenų apsaugą atžvilgiu. Kalbant apie kitus tarptautinius susitarimus, kuriais nustatoma visapusiška asmens duomenų apsaugos sistema laikantis taikytinų susijusių Šalių teisės aktų reikalavimų, pagal 14 straipsnio 1 dalies b punktą, valstybės narės turėtų atsižvelgti į tai, kad tiesioginio bendradarbiavimo tikslu ES ir JAV bendrasis susitarimas turi būti papildytas papildomomis apsaugos garantijomis, kurios turi būti pateiktos konkrečiame JAV ir ES arba jos valstybių narių susitarime dėl duomenų perdavimo ir kuriomis atsižvelgiama į išskirtinius reikalavimus, taikomus tuo atveju, kai elektroninius įrodymus tiesiogiai perduoda paslaugų teikėjai, o ne institucijos tarpusavyje[25].

Pagal Protokolo 14 straipsnio 1 dalies b punktą valstybės narės taip pat turėtų atsižvelgti į tai, kad ES valstybėms narėms, kurios yra Konvencijos 108+ šalys, ta Konvencija pati nesuteikia tinkamo pagrindo tarpvalstybiniam duomenų perdavimui pagal Protokolą kitoms tos Konvencijos šalims. Šiuo atžvilgiu jos turėtų atsižvelgti į paskutinį Konvencijos 108+ 14 straipsnio 1 dalies sakinį[26].

Galiausiai, kalbant apie kitus susitarimus arba sutartis pagal 14 straipsnio 1 dalies c punktą, valstybės narės turėtų atsižvelgti į tai, kad jos gali remtis tokiais kitais susitarimais arba sutartimis tik tuo atveju, jeigu Europos Komisija yra priėmusi sprendimą dėl tinkamumo pagal Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (ES) 2016/679 45 straipsnį arba Teisėsaugos direktyvos (ES) 2016/680 36 straipsnį, skirtą susijusiai trečiajai šaliai, kuris taikomas atitinkamam duomenų perdavimui, arba jeigu pačiu tokiu kitu susitarimu arba sutartimi užtikrinamos tinkamos duomenų apsaugos garantijos pagal Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 46 straipsnį arba Teisėsaugos direktyvos 37 straipsnio 1 dalies a punktą.

Būtina atsižvelgti ne tik į tokią Sąjungos teisę atitinkamoje srityje, kokia ji šiuo metu yra, bet ir į jos būsimą raidą tiek, kiek ji yra numatoma analizės metu. Sritis, kuriai Protokolas taikomas, yra tiesiogiai susijusi su numatomais būsimais Sąjungos teisės pokyčiais. Šiuo atžvilgiu reikėtų atkreipti dėmesį į 2018 m. balandžio mėn. Komisijos pasiūlymus dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų[27]. Šios priemonės susijusios visų pirma su Protokolo 6 ir 7 straipsniais.

Dalyvaudama derybose Sąjungos vardu, Komisija užtikrino, kad Protokolas būtų visiškai suderinamas su Sąjungos teise ir valstybių narių įsipareigojimais pagal ją. Visų pirma Komisija užtikrino, kad pagal Protokolo nuostatas valstybės narės galėtų laikytis pagrindinių teisių, laisvių ir bendrųjų Sąjungos teisės principų, įtvirtintų ES sutartyse ir Pagrindinių teisių chartijoje, įskaitant proporcingumo principą, procesines teises, asmenų, kuriems taikomas baudžiamasis procesas, nekaltumo prezumpciją ir teises į gynybą, taip pat privatumą ir

[25] Būtent todėl 2019 m. gegužės 21 d. Tarybos sprendimo, kuriuo suteikiami įgaliojimai pradėti derybas siekiant sudaryti Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimą dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų vykdant teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, (9114/19) derybiniuose nurodymuose yra keletas papildomų duomenų apsaugos garantijų. Visų pirma derybiniuose nurodymuose nustatoma, kad „susitarimas turėtų papildyti Bendrąjį susitarimą papildomomis apsaugos garantijomis, kuriomis atsižvelgiama į atitinkamų kategorijų duomenų neskelbtinumo lygį ir išskirtinius reikalavimus, taikomus tada, kai elektroninius įrodymus tiesiogiai perduoda paslaugų teikėjai, o ne institucijos tarpusavyje, ir tada, kai jie tiesiogiai perduodami iš kompetentingų institucijų paslaugų teikėjams“.

[26] Taip pat žr. Protokolo, kuriuo iš dalies keičiama Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu, aiškinamąją ataskaitą, 2018 m. spalio 10 d., punktai 106–107.

[27] COM(2018) 225 ir 226 *final*.

asmens duomenų bei elektroninių ryšių duomenų apsaugą, kai tokie duomenys yra tvarkomi, įskaitant perdavimą Europos Sąjungai nepriklausančių šalių teisėsaugos institucijoms, ir šiuo atžvilgiu teisėsaugos bei teisminėms institucijoms taikomas prievoles. Komisija taip pat atsižvelgė į Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonę[28] ir Europos duomenų apsaugos valdybos nuomonę[29].

Be to, Komisija užtikrino, kad Protokolo ir Komisijos pasiūlymų dėl elektroninių įrodymų nuostatos būtų suderinamos, be kita ko, dėl to, kad diskusijose su teisėkūros institucijomis teisės aktų projektai kito, o dėl Protokolo teisės kolizijos atvejų neatsiranda. Visų pirma Komisija užtikrino, kad į Protokolą būtų įtrauktos tinkamos duomenų ir privatumo apsaugos garantijos, o dėl to ES paslaugų teikėjai gali laikytis savo įsipareigojimų pagal ES duomenų apsaugos ir privatumo teisės aktus, kadangi Protokolas suteikia teisinį pagrindą perduoti duomenis reaguojant į institucijos iš ES nepriklausančios Protokolo šalies teikiamus nurodymus arba prašymus, kuriais reikalaujama, kad ES duomenų valdytojas arba tvarkytojas atskleistų asmens duomenis arba elektroninių ryšių duomenis.

2.4. Išlygos, pareiškimai, pranešimai ir informacija bei kiti aspektai

Protokolas suteikia Šalims pagrindą pasinaudoti tam tikromis išlygomis ir teikti pareiškimus, pranešimus ir informaciją tam tikrų straipsnių atžvilgiu. Valstybės narės turėtų vadovautis vienodu požiūriu į tam tikras išlygas ir pareiškimus, pranešimus bei informaciją, nustatytus šio sprendimo priede. Kad būtų užtikrintas Protokolo įgyvendinimo suderinamumas su Sąjungos teise, ES valstybės narės turėtų priimti toliau išdėstytą poziciją tų išlygų ir pareiškimų atžvilgiu. Jeigu Protokolas suteikia pagrindą daryti kitas išlygas, teikti kitus pareiškimus, pranešimus ir kitą informaciją, šiuo pasiūlymu valstybės narės įgaliojamos apsvarstyti ir daryti savo pačių nustatytas išlygas ir teikti savo pačių nustatytus pareiškimus, pranešimus arba informaciją.

Kad būtų užtikrintas Protokolo nuostatų ir atitinkamos Sąjungos teisės bei politikos suderinamumas, valstybės narės neturėtų naudotis išlygomis pagal 7 straipsnio 9 dalies a[30] ir b[31] punktus. Be to, valstybės narės turėtų daryti pareiškimus pagal 7 straipsnio 2 dalies b punktą[32] ir teikti pranešimus pagal 7 straipsnio 5 dalies a punktą[33]. Šių išlygų nebuvimas ir pareiškimų bei pranešimų teikimas yra svarbūs siekiant užtikrinti Protokolo suderinamumą su Komisijos pasiūlymais dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų dėl elektroninių įrodymų, be kita ko, ir todėl, kad vykstant teisėkūros institucijų diskusijoms teisės aktų projektai kinta.

---

[28] 2019 m. balandžio 2 d. EDAPP nuomonė dėl dalyvavimo derybose dėl Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo, Nuomonė 3/2019.

[29] Įskaitant 2019 m. lapkričio 13 d. EDAV nuomonę, pateiktą vykstant konsultacijoms dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo projekto, 2021 m. vasario 2 d. priimtą pareiškimą 02/201 dėl naujų Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo nuostatų projekto, 2021 m. gegužės 4 d. EDAV nuomonę, pateiktą vykstant 6-ajam konsultacijų dėl Europos Tarybos Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo etapui.

[30] Suteikia Šalims galimybę pasilikti teisę netaikyti 7 straipsnio (abonento duomenų atskleidimas).

[31] Suteikia Šalims galimybę pasilikti teisę netaikyti 7 straipsnio (abonento duomenų atskleidimas) tam tikrų rūšių prieigos numeriams, jei tai prieštarautų pagrindiniams Šalies nacionalinės teisės sistemos principams.

[32] Suteikia Šalims galimybę pareikšti, kad nurodymą pagal 7 straipsnio 1 dalį (abonento duomenų atskleidimas) turi išduoti prokuroras arba kita teisminė institucija arba jiems prižiūrint arba jis turi būti išduodamas kitaip, taikant nepriklausomą priežiūrą.

[33] Suteikia Šalims galimybę pranešti Europos Tarybos generaliniam sekretoriui, kad, kai pagal 7 straipsnio 1 dalį (abonento duomenų atskleidimas) išduodamas nurodymas Šalies teritorijoje esančiam paslaugų teikėjui, Šalis kiekvienu atveju arba nustatytomis aplinkybėmis reikalauja, kad kartu būtų pateiktas pranešimas apie nurodymą, papildoma informacija ir su tyrimu arba procesu susijusių faktų santrauka.

Be to, siekiant užtikrinti, kad ES valstybės narės, bendradarbiaudamos su Šalimis, kurios nėra ES valstybės narės, vienodai taikytų Protokolą, valstybės narės skatinamos nesinaudoti išlyga pagal 8 straipsnio 13 dalį[34] ir todėl, kad tokia išlyga turėtų abipusį poveikį[35]. Valstybės narės turėtų daryti pareiškimą pagal 8 straipsnio 4 dalį siekdamos užtikrinti, kad nurodymai galėtų būti vykdomi tuo atveju, kai reikia papildomos pagrindžiamosios informacijos, pvz., apie nagrinėjamos bylos aplinkybes, siekiant nustatyti proporcingumą ir būtinumą.[36]

Valstybės narės taip pat skatinamos susilaikyti nuo pareiškimo darymo pagal 9 straipsnio 1 dalies b punktą,[37] kad būtų užtikrintas veiksmingas Protokolo taikymas.

Valstybės narės turėtų teikti informaciją pagal 7 straipsnio 5 dalies e punktą[38], 8 straipsnio 10 dalies a ir b punktus[39], 14 straipsnio 7 dalies c punktą ir 10 dalies b punktą, kad būtų užtikrintas bendras veiksmingas Protokolo taikymas[40].

Galiausiai valstybės narės taip pat turėtų imtis būtinų priemonių pagal 14 straipsnio 11 dalies c punktą užtikrinti, kad gaunančioji Šalis Sąjungos teisėje nustatytos prievolės pateikti pranešimą asmeniui, su kuriuo duomenys susiję[41], ir tinkamus kontaktinius duomenis perdavimo metu būtų informuota, kad gaunančioji Šalis galėtų informuoti ES valstybės narės kompetentingą instituciją, kai konfidencialumo ribojimai nebegalios ir bus galima pateikti pranešimą.

2.5. Pasiūlymo teikimo priežastis

Protokolas įsigalios, kai penkios Protokolo šalys bus pareiškusios savo sutikimą įsipareigoti pagal Protokolą pagal 16 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas. Protokolo pasirašymo ceremoniją numatyta surengti 2022 m. kovo mėn.

ES valstybės narės turėtų imtis būtinų priemonių užtikrinti greitą Protokolo įsigaliojimą ir ratifikavimą, nes tai svarbu dėl keleto veiksnių.

Pirma, Protokolu bus užtikrinta, kad teisėsaugos ir teisminės institucijos būtų geriau pasirengusios gauti elektroninius įrodymus, kurių reikia atliekant baudžiamuosius tyrimus. Atsižvelgiant į didėjančią elektroninių įrodymų svarbą atliekant baudžiamuosius tyrimus, teisėsaugos ir teisminėms institucijoms būtina turėti tinkamas priemones, padedančias

---

[34] Suteikia Šalims galimybę pasilikti teisę netaikyti 8 straipsnio (iš kitos Šalies gaunamų nurodymų vykdymas) srauto duomenims.

[35] Žr. Protokolo aiškinamosios ataskaitos 147 dalį, kurioje nustatyta, kad „Šaliai, kuri pasinaudoja išlyga dėl šio straipsnio, neleidžiama teikti kitoms Šalims nurodymus dėl srauto duomenų pagal [8 straipsnio] 1 dalį“.

[36] Suteikia Šalims galimybę pareikšti, kad reikia papildomos pagrindžiamosios informacijos, siekiant vykdyti nurodymus pagal 8 straipsnio 1 dalį (iš kitos Šalies gaunamų nurodymų vykdymas).

[37] Suteikia šalims galimybę pareikšti, kad jos nevykdys prašymų pagal 9 straipsnio 1 dalies a punktą (operatyvus kompiuterinių duomenų atskleidimas skubiu atveju), kuriuose prašoma atskleisti tik abonento duomenis.

[38] Suteikia Šalims galimybę pranešti institucijos, kurią Šalis paskiria pranešimams pagal 7 straipsnio 5 dalies a punktą gauti ir veiksmams pagal 7 straipsnio 5 dalies b, c ir d punktus atlikti (abonento duomenų atskleidimas), kontaktinius duomenis.

[39] Suteikia Šalims galimybę pranešti institucijų, paskirtų nurodymams pagal 8 straipsnį teikti ir gauti (iš kitos Šalies gaunamų nurodymų vykdymas), kontaktinę informaciją. Kaip reikalaujama pagal Reglamentą (ES) 2017/1939, valstybės narės, dalyvaujančios tvirtesniame bendradarbiavime Europos prokuratūros įsteigimo srityje, į komunikacijos veiklą įtraukia Europos prokuratūrą.

[40] Suteikia Šalims galimybę nurodyti instituciją arba institucijas, kurioms saugumo incidento atveju turėtų būti atitinkamai pranešama apie tai arba su kuriomis turėtų būti susisiekiama siekiant gauti išankstinį leidimą tolesnio perdavimo kitai valstybei arba tarptautinei organizacijai atveju.

[41] Žr. 24 išnašą.

veiksmingai gauti prieigą prie elektroninių įrodymų, siekiant užtikrinti, kad jos galėtų veiksmingai kovoti su nusikaltimais internete.

Antra, Protokolu bus užtikrinta, kad tokios priemonės prieigai prie elektroninių įrodymų gauti bus naudojamos taip, kad valstybės narės galės gerbti pagrindines teises, įskaitant baudžiamojo proceso procesines teises, teisę į privatumą ir teisę į asmens duomenų apsaugą. Nesant aiškių taisyklių tarptautiniu lygmeniu, esama praktika gali kelti problemų, atsižvelgiant į teisinį tikrumą, skaidrumą, atskaitomybę ir pagarbą įtariamųjų baudžiamuosiuose tyrimuose pagrindinėms teisėms ir procedūrinėms garantijoms.

Trečia, Protokolas padės spręsti teisės kolizijos atvejus, darančius neigiamą poveikį tiek institucijoms, tiek privačiojo sektoriaus paslaugų teikėjams ir kitiems subjektams, ir užkirsti jiems kelią, nes juo bus pateiktos tarptautiniu lygmeniu suderinamos taisyklės dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų.

Ketvirta, Protokolas parodys, kad Konvencija ir toliau yra svarbi kaip pagrindinis daugiašalis kovos su kibernetiniais nusikaltimais pagrindas. Tai bus labai svarbu procese, pradėtame po to, kai Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja (JT GA) 2019 m. gruodžio mėn. priėmė Rezoliuciją 74/247 „Kova su informacinių ir ryšių technologijų naudojimu nusikalstamais tikslais“, kurį vykdant buvo įsteigtas neribotos sudėties laikinasis tarpvyriausybinis ekspertų komitetas, kuris parengs išsamią tarptautinę konvenciją dėl kovos su informacinių ir ryšių technologijų naudojimu nusikalstamais tikslais.

3. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- *Teisinis pagrindas*

Sąjungos kompetencija priimti teisės aktus teisminių arba lygiaverčių institucijų tarpusavio bendradarbiavimo, susijusio su baudžiamųjų bylų procesais ir sprendimų vykdymo užtikrinimu, palengvinimo klausimais grindžiama SESV 82 straipsnio 1 dalimi. Sąjungos kompetencija asmens duomenų apsaugos klausimais grindžiama SESV 16 straipsniu.

Pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį Sąjunga turi išimtinę kompetenciją sudaryti tarptautinius susitarimus, jei jų sudarymas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį. Kaip nurodyta pirmesniame 2.3 skirsnyje, Protokolo nuostatos patenka į sritį, kurioje iš esmės taikomos bendros taisyklės.

Todėl Protokolas patenka į Sąjungos išimtinės išorės kompetencijos sritį. Taigi Protokolą valstybės narės dėl Sąjungos interesų gali ratifikuoti remdamosi SESV 16 straipsniu, 82 straipsnio 1 dalimi ir 218 straipsnio 6 dalimi.

- *Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)*

Netaikoma.

- *Proporcingumo principas*

Pirmiau 2.5 skirsnyje išdėstyti Sąjungos tikslai, susiję su šiuo pasiūlymu, gali būti pasiekti tik sudarant privalomą tarptautinį susitarimą, kuriuo numatomos būtinos bendradarbiavimo priemonės ir kartu užtikrinama tinkama pagrindinių teisių apsauga. Protokolu šis tikslas pasiekiamas. Protokolo nuostatos neviršija to, kas būtina jo pagrindiniams tikslams pasiekti. Vienašaliai veiksmai nėra alternatyva, nes jie nesuteiktų pakankamo pagrindo bendradarbiavimui su ES nepriklausančiomis šalimis ir jais negalėtų būti užtikrinta reikiama

pagrindinių teisių apsauga. Be to, laikytis tokių daugiašalių susitarimų kaip, pvz., Protokolas, dėl kurių Sąjunga sugebėjo susitarti, yra veiksmingiau, nei vykdyti dvišales derybas su atskiromis ES nepriklausančiomis šalimis. Remiantis prielaida, kad visos 66 Konvencijos šalys ir būsimos naujos Šalys ratifikuos Protokolą, Protokolas suteiks bendrą teisinį pagrindą ES valstybių narių bendradarbiavimui su jų svarbiausiais partneriais kovos su nusikalstamumu srityje.

- ***Priemonės pasirinkimas***

Netaikoma.

4. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- *Galiojančių teisės aktų ex post vertinimas / tinkamumo patikrinimas*

Netaikoma.

- *Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis*

Europos Taryba surengė šešis su derybomis dėl Protokolo susijusių viešų konsultacijų etapus: 2018 m. liepos ir lapkričio mėn., 2019 m. vasario ir lapkričio mėn., 2020 m. gruodžio mėn. ir 2021 m. gegužės mėn.[42] Šalys apsvarstė atsakymus, gautus vykstant šioms konsultacijoms.

Komisija, atlikdama savo vaidmenį kaip derybininkė Sąjungos vardu, taip pat keitėsi nuomonėmis su duomenų apsaugos institucijomis ir 2019–2021 m. rengė tikslinius konsultavimosi susitikimus su pilietinės visuomenės organizacijomis, paslaugų teikėjais ir verslo asociacijomis. Komisija atsižvelgė į informaciją, gautą keičiantis nuomonėmis.

- *Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas*

Vykstant derybų procesui Komisija nuosekliai konsultavosi su Tarybos specialiuoju komitetu, atsakingu už derybas, laikydamasi 2019 m. birželio 6 d. Europos Sąjungos Tarybos sprendimo, kuriuo Komisija įgaliojama dalyvauti derybose Sąjungos vardu, o tai suteikė valstybių narių ekspertams galimybę prisidėti prie Sąjungos pozicijos formulavimo proceso. Kartu su Komisija, kuri dalyvavo derybose Sąjungos vardu, jose taip pat toliau dalyvavo keletas ekspertų iš valstybių narių. Taip pat vyko konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis (žr. pirmiau).

- *Poveikio vertinimas*

2017–2018 m. buvo atliktas poveikio vertinimas, pridedamas prie Komisijos pasiūlymų dėl elektroninių įrodymų[43]. Tokiomis aplinkybėmis derybos dėl susitarimo dėl Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo buvo tinkamiausios galimybės dalis. Be to, informacija apie atitinkamą poveikį yra pateikta šiame aiškinamajame memorandume.

- *Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas*

Protokolas gali turėti poveikį tam tikrų kategorijų paslaugų teikėjams, įskaitant mažąsias ir vidutines įmones (MVĮ), nes pagal Protokolą jiems gali būti teikiami prašymai ir nurodymai pateikti elektroninius įrodymus. Tačiau šiuo metu šie paslaugų teikėjai dažnai jau gauna

[42] https://www.coe.int/en/web/cybercrime/protocol-consultations.
[43] SWD(2018) 118 *final*.

tokius prašymus per kitus esamus kanalus, kurie kartais yra perduodami per skirtingas institucijas, be kita ko, remiantis Konvencija[44], kitas savitarpio teisinės pagalbos sutartis arba kitais pagrindais, įskaitant daug suinteresuotųjų subjektų apimančias interneto valdymo politikos priemones[45]. Paslaugų teikėjai, įskaitant MVĮ, taip pat turės naudos iš aiškios tarptautinio lygmens teisinės sistemos ir bendro požiūrio, kurio laikysis visos Protokolo šalys.

- *Pagrindinės teisės*

Protokole numatytos bendradarbiavimo priemonės tikriausiai turės poveikį pagrindinėms teisėms, įskaitant, pvz., teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, teisę į privatumą ir teisę į asmens duomenų apsaugą, tais atvejais, kai vykdant baudžiamąjį procesą gali būti gaunami asmens duomenys. Protokole vadovaujamasi teisėmis grindžiamu požiūriu ir numatomos sąlygos bei apsaugos garantijos, atitinkančios tarptautines žmogaus teisių priemones, įskaitant 1950 m. Europos Tarybos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją. Visų pirma Protokole numatomos konkrečios duomenų apsaugos garantijos. Kai būtina, Protokolas taip pat suteikia šalims pagrindą daryti tam tikras išlygas, pareiškimus arba teikti pranešimus, jame taip pat numatyti pagrindai konkrečiais atvejais atsisakyti bendradarbiauti reaguojant į prašymą. Taip užtikrinamas Protokolo suderinamumas su ES pagrindinių teisių chartija.

5. POVEIKIS BIUDŽETUI

Poveikio Sąjungos biudžetui nėra. Valstybės narės gali patirti vienkartinių išlaidų, susijusių su Protokolo įgyvendinimu, be to, valstybių narių institucijos galėtų patirti didesnių išlaidų dėl numatomo bylų skaičiaus didėjimo.

6. KITI ELEMENTAI

- *Įgyvendinimo planai ir stebėsena, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka*

Nėra jokio įgyvendinimo plano, nes po to, kai valstybės narės pasirašys ir ratifikuos Protokolą, jos turės jį įgyvendinti.

Kalbant apie stebėseną, Komisija dalyvaus Konvencijos komiteto, kuriame Europos Sąjunga yra pripažinta organizacija stebėtoja, posėdžiuose.

[44] Žr. pvz., Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komiteto 2017 m. kovo 1 d. Rekomendaciją Nr. 10 dėl nurodymų pateikti abonentų informaciją (Budapešto konvencijos 18 straipsnis).

[45] Žr. , pvz., Interneto vardų ir numerių paskyrimo korporacijos (ICANN) 2019 m. gegužės 15 d. rezoliuciją dėl rekomendacijų dėl laikinos gTLD registracijos duomenų specifikacijos, kurios tekstas paskelbtas svetainėje www.icann.org.

2021/0383 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo valstybės narės įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų ratifikuoti Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrąjį papildomą protokolą dėl glaudesnio bendradarbiavimo ir elektroninių įrodymų atskleidimo

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 16 straipsnį, 82 straipsnio 1 dalį ir 218 straipsnio 6 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento pritarimą,

kadangi:

(1) 2019 m. birželio 9 d. Taryba įgaliojo Komisiją Sąjungos vardu dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo;

(2) Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrojo papildomo protokolo dėl glaudesnio bendradarbiavimo ir elektroninių įrodymų atskleidimo (toliau – Protokolas) tekstą Europos Tarybos Ministrų Komitetas priėmė 2021 m. lapkričio 17 d. ir numatoma jį pateikti pasirašyti 2022 m. kovo mėn.;

(3) Protokolo nuostatos patenka į sritį, kuriai iš esmės taikomos bendros taisyklės, kaip apibrėžta SESV 3 straipsnio 2 dalyje, įskaitant priemones, kuriomis palengvinamas teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose, užtikrinamos būtinosios procesinių teisių normos, taip pat duomenų ir privatumo apsaugos garantijas;

(4) Komisija taip pat pateikė pasiūlymus dėl reglamento dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių (COM(2018) 225 *final*) ir direktyvos, kuria nustatomos teisinių atstovų skyrimo įrodymams baudžiamosiose bylose rinkti suderintos taisyklės (COM(2018) 226 *final*). Privalomi tarpvalstybiniai Europos elektroninių įrodymų pateikimo ir saugojimo orderiai turi būti pateikiami tiesiogiai kitoje valstybėje narėje įsisteigusio paslaugų teikėjo atstovui;

(5) dalyvaudama derybose Sąjungos vardu, Komisija užtikrino, kad antrasis papildomas protokolas būtų suderinamas su atitinkamomis bendromis Europos Sąjungos taisyklėmis;

(6) įvairios išlygos, pareiškimai, pranešimai ir informacija yra svarbūs užtikrinant, kad Protokolas būtų suderinamas su Sąjungos teise ir politika, kad ES valstybės narės savo santykių su ES nepriklausančiomis Šalimis srityje vienodai taikytų Protokolą ir kad Protokolas būtų taikomas veiksmingai;

(7) atsižvelgiant į tai, kad Protokole numatomos sparčios procedūros, kuriomis pagerinama tarpvalstybinė prieiga prie elektroninių įrodymų, ir aukšto lygio apsaugos garantijos, įsigaliojęs Protokolas padės kovoti su kibernetiniais nusikaltimais ir kitais nusikaltimais pasauliniu lygmeniu, palengvindamas ES valstybių narių, kurios yra

Protokolo šalys, ir jo Šalių iš ES nepriklausančių valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimą, užtikrins aukšto lygio asmenų apsaugą ir padės spręsti teisės kolizijos atvejus;

(8) atsižvelgiant į tai, kad Protokole numatomos tinkamos apsaugos garantijos, atitinkančios reikalavimus, taikomus tarptautiniam asmens duomenų perdavimui pagal Reglamentą (ES) 2016/679 ir Direktyvą (ES) 2016/680, įsigaliojęs Protokolas padės propaguoti Sąjungos duomenų apsaugos standartus pasauliniu lygmeniu, palengvins duomenų srautus tarp ES valstybių narių, kurios yra Protokolo šalys, ir jo Šalių iš ES nepriklausančių valstybių narių ir užtikrins, kad ES valstybės narės laikytųsi savo įsipareigojimų pagal Sąjungos duomenų apsaugos taisykles;

(9) be to, greitu Protokolo įsigaliojimu taip pat bus patvirtinta, kad Europos Tarybos Budapešto konvencija yra pagrindinis daugiašalis kovos su kibernetiniais nusikaltimais pagrindas;

(10) Europos Sąjunga negali tapti Protokolo šalimi, nes ir prie Protokolo, ir prie Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų gali prisijungti tik valstybės;

(11) todėl valstybės narės, veikdamos bendrai dėl Europos Sąjungos interesų, turėtų būti įgaliotos ratifikuoti Protokolą;

(12) vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1725 42 straipsnio 1 dalimi, buvo pasikonsultuota su Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu ir […] jis pateikė nuomonę;

(13) [pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės 1 ir 2 straipsnius ir nedarant poveikio to protokolo 4 straipsniui, Airija nedalyvauja priimant šį sprendimą ir jis jai nėra privalomas ar taikomas];

[ARBA]

[pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės 1 ir 2 straipsnius ir nedarant poveikio to protokolo 4 straipsniui, Airija [... raštu] pranešė apie pageidavimą dalyvauti priimant ir taikant šį sprendimą];

(14) pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo Nr. 22 dėl Danijos pozicijos 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šį sprendimą ir jis nėra jai privalomas ar taikomas,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Valstybės narės šiuo sprendimu įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų ratifikuoti Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrąjį papildomą protokolą dėl glaudesnio bendradarbiavimo ir elektroninių įrodymų atskleidimo (Protokolą).

2 straipsnis

Ratifikuodamos Protokolą, valstybės narės daro priede numatytas išlygas ir teikia jame numatytus pareiškimus, pranešimus ir informaciją.

3 straipsnis

Šis sprendimas įsigalioja jo priėmimo dieną.

4 straipsnis

Šis sprendimas skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

5 straipsnis

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas